

Kapitel 12

De indefinitte pronominer

Los pronombres indefinidos

De indefinitte pronominer, eller ubestemte stedord, er lidt vanskelige at definere, og nogle lingvister inkluderer flere end andre i denne kategori. Den første gruppe er dem der helt entydigt kan betegnes som indefinitte pronominer og dem der derfor har dannet udgangspunkt for nærværende klassificering.

Karakteristisk for det indefinitte pronomen er at det kan have en primær ledfunktion som subjekt eller direkte objekt og være styrelse for en præposition på linie med substantivet. Som direkte objekt med personreference samt som indirekte objekt har alle de indefinitte pronominer *a*.

Flere af de indefinitte pronominer kan -jf. demonstrative og possessive pronominer men modsat adjekti verne - fungere som determinativ.

12.1 Ubestemt eller ikke eksisterende reference: *algo, nada* m.m.
Disse indefinitte pronominer findes i tre par der hver for sig indeholder en form der bruges i positive (ubenægtede) sætninger og en der bruges i negative (benægtede) sætninger:

<i>Ya iba a salir cuando se volvió otra vez para decírmelo algo</i> (Muñ 56)	Hun var allerede ved at gå da hun vendte sig om igen for at sige mig noget
<i>y él no hizo nada para que me quedara</i> (Muñ 73)	og han gjorde intet for at jeg skulle blive

12.1.1 Morfologi og kortformer

Alguno bøjes i genus og numerus; *ninguno* kun i genus og de øvrige er ubøjede:

Reference	Funktion	Ubenægtet		benægtet	
person	Substantivisk	alguien	nogen/nogle	nadie	ingen
person /ting, ud af flere	Substantivisk og determinativ	alguno / -a/-os/-as	nogen / nogle / noget af	ninguno / -a	ingen/ intet af
ting	Substantivisk	algo	noget	nada	intet

De benægtede former kan ikke sættes i pluralis, og det gælder også ord som *otro* når det benægtes:

<i>ningún problema</i>	ingen problemer
<i>no había otra posibilidad</i> (Sáb VIII)	der var ikke andre muligheder

Alguno og *ninguno* refererer til en del af en helhed, og de forekommer derfor ofte efterfulgt af præpositionen *de* (*af*). Den gruppe eller mængde der refereres til kan dog også være underforstået:

en algunos de los cuentos que iba escribiendo (Muñ 10)

no iba a la facultad y por lo común tampoco a los exámenes, y si se presentaba a alguno volvía a casa a las pocas horas con los hombros más caídos que de costumbre (Muñ 17)

i nogle af de fortællinger jeg gik og skrev

han kom ikke på universitetet og normalt heller ikke til eksamen, og hvis han gik til én, kom han efter få timer hjem igen og hang endnu mere med hovedet [skuldrene] end han plejede

12.1.2 Syntaks

Alguien, nadie, algo og *nada* kan kun stå substantivisk, hvilket vil sige at de kan fungere som subjekt, prædikativ, objekt og styrelse for en præposition. Som indirekte objekt styres de ligesom andre indirekte objekter af præpositionen *a*, og som direkte objekt har de med personreference også *a* selv om man vanskeligt kan sige at der henvises til en størrelse der kan udpeges - og slet ikke ved de benægtede former. Jf. sjette eksempel gælder dette dog ikke ved verbet *haber* (se 1.1.2):

Alguien más audaz que yo pronunció desde mi interior esta pregunta increíblemente estúpida: (Sáb VI)

- *Yo no soy nadie. Usted es un gran artista* (Sáb VIII)

vi muy lejos a alguien que me hacía señas furtivamente desde los cortinajes de la entrada (Muñ 64)

fue tal novedad gustarle a alguien que por gratitud casi me enamoré de ella (Muñ 71)

Sólo entonces, al oír el nombre, reparé en que había alguien más dentro del coche (Muñ 47)

Ya iba a salir cuando se volvió otra vez para decirme algo (Muñ 56)

algo nuevo en la política española (Lor 106)

De la vanidad no digo nada (Sáb II)

En [eller anden] der var mere fræk end jeg udtalte fra mit indre dette utrolig dumme spørgsmål:

- Jeg er ikke nogen. De er en stor kunstner

Meget langt væk så jeg en der hemmeligt gjorde tegn til mig fra indgangens gardinforhæng

det var sådan en nyhed at nogen kunne lide mig, at jeg af bare taknemmelighed næsten forelskede mig i hende

Først da, da jeg hørte navnet, bemærkede jeg at der var en mere i bilen

Han var ved at gå da han igen vendte sig om mod mig for at sige noget til mig noget nyt i spansk politik

Om forfængelighed siger jeg intet

Disse pronominer kan, lige som substantiverne, have attributive led tilknyttede, men kun i sjældne tilfælde et determinativ; pronominet får så en mere substantivisk betydning:

El gran hijo de la gran nada (País)

Den store søn af det store intet

Algún og ninguno kan stå substantivisk som ovennævnte, men desuden kan de stå som determinativ:

ninguna de las voces que escuchaba podía ser la suya (Muñ 75)

Muy rara vez llegaban los indios con alguna [momia] (All 271)

Fujimori [...], pudo retirarse con cierta prestancia hace algunos meses, tras diez años de poder (País)

A las siete menos cuarto no salía casi nadie: solamente, de vez en cuando, algún alto empleado (Sáb VII)

ingen af de stemmer jeg hørte, kunne være hendes

Meget sjældent kom indianerne med et [mumie]

Fujimori [...] kunne efter ti år ved magten [have] trukket sig tilbage med en vis overlegenhed for nogle måneder siden

Klokken kvart i syv kom der næsten ingen ud: kun en højere funktionær i ny og næ

Algún og ninguno kan med emfatisk og benægtende betydning stå efter kernen, men de må stadig betragtes som determinativ - og ikke attributiv - fordi denne brug bl.a. kan forekomme ved subjekter, hvor substantivet skal være determineret. Så vi kan sige:

No llegó persona alguna

der kom (overhovedet) ingen mennesker

men ikke f.eks.:

**No llegó persona alta*

Det efterstillede indefinitte pronomen kan ikke have artikel el. lign. foran kernen. Spansk kan altså - i særlige tilfælde - have efterstillet determinativ. I denne konstruktion bruges såvel den positive som den negative form selv om der er nægtelse foran verbet; *algún* er nok den mest almindelige:

pero aun así yo no era en modo alguno un desconocido (Muñ 39)

men selv sådan var jeg ikke på nogen måde en ukendt

y parecen no tener [...] relación ninguna con el mundo exterior (Muñ 59)

og de ser ikke ud til at have nogen (som helst) forbindelse med den ydre verden

12.1.2.1 De benægtede former *nadie, ninguno, nada* samt adverbierne *nunca* og *jamás*

De benægtede former af de indefinitte pronominer samt de benægtede adverbier *nunca* og *jamás* har i sig selv negativ betydning (*ingen, intet, aldrig*), men når de står efter verbet skal de foregribes med nægtelsen *no*; placeres de foran verbet bruges *no ikke*:

él no hizo nada para que me quedara (Muñ 73)

han gjorde intet for at jeg skulle blive

Y nada de esto ha ocurrido en este caso (País)

Og intet af dette er sket i dette tilfælde

No lo oculto, no se lo he ocultado nunca a nadie, salvo a Funes (Muñ 15)

Jeg skjuler det ikke, jeg har aldrig skjult det for nogen, undtagen for Funes

De benægtede former er obligatoriske efter verbet hvis der står et negativt udtryk foran, og det kan ud over *no* være et af de nævnte benægtede indefinitte pronominer eller et andet negativt udtryk. Det gælder f.eks. *sin (que)*, *antes de (que)*, *tampoco*, *apenas* samt ved superlativ og når der klart udtrykkes tvivl, umulighed:

pero nunca pude hacer nada por él (Sáb XVIII)

jamás verificó ninguna firma (Rep)

En el fondo creía que iba a ganar sin necesidad de hacer nada por ello (Rep)

como para oír antes que nadie lo que yo aún no había dicho (Muñ 60)

tenían en el desierto más horas de sol que nadie (Muñ 44)

Me enamoré de manera rutinaria unas cuantas veces, más que nada por culpa de ese instinto que me empuja a estar enamorado desde que tenía siete u ocho años (Muñ 36)

Era un hombre incapaz de crear nada (Sáb XVIII)

tampoco mis libros eran nada del otro mundo (Muñ 55)

men jeg kunne aldrig gøre noget for ham

han verificerede aldrig nogen underskrifter
I virkeligheden troede han at han ville vinde
uden at gøre noget for det

som for at høre det jeg endnu ikke havde
sagt før nogen anden

[der] i ørkenen havde de flere solskinstimer
end nogen andre

Jeg forelskede mig rutinemæssigt nogle
gange, mere end noget (: først og fremmest) p.g.a. det instinkt som siden jeg
var syv eller otte år har skubbet mig mod
forelskelse

Han var en mand som ikke var i stand til at
skabe noget

heller ikke mine bøger var noget at skrive
hjem om

12.1.2.1.1 Regional variation: *nadie* i pluralis

I bl.a. Peru optræder *nadie* ofte pluraliseret, men det er ikke en brug der kan anbefales efterlignet. Det er værd at bemærke at verbet ikke sættes i pluralis:

Nadies me dio un inti. Nadies (Mog 40)

Ingen gav mig (så meget som) én inti
(møntenhed, Peru). Ingen

nadies le daba importancia (Mog 40)

Ingen tillagde det nogen betydning

12.2 *Todo*

Todo bøjes i genus og numerus som f.eks. adjektiverne: *todo*, *toda*, *todos*, *todas*. Det bruges substantivisk, og som et særligt træk ved *todo* kan det stå foran artikel eller andet determinativ og fungere som prædeterminativ (se *determinativ*, 3.3.2):

Están todos muertos. Estamos todo s muertos (Muñ 69)

Alle er døde. Vi er alle døde

pero todos mis amores eran entonces desatados y breves (Muñ 16)

men alle mine kærlighedsaffærer var den
gang løse og korte

Pero no he dicho toda la verdad (Muñ 19)

Men jeg har ikke sagt hele sandheden

que le está llevando a recorrer 30.000 kilómetros por todo el país en busca de los votos que le den la victoria (Rép)

som får ham til at rejse 30.000 km gennem
hele landet for at skaffe de stemmer der
kan give ham sejren

Som determinativ (kun i singularis) fås betydningen *enhver*. Denne brug svarer til *todos los* og kan ofte oversættes til pluralis. Ved indsættelse af artikel fremkommer en anden betydning. Sammenlign de fire første parvis. Bemærk også betydningen i sidste eksempel:

<i>le interesa todo libro</i>	enhver bog interesserer ham
<i>le interesa todo el libro</i>	hele bogen interesserer ham
<i>Como toda democracia</i> (Lor 102)	Som ethvert demokrati
<i>como todas las democracias</i>	som alle demokratier
<i>Todo acto y documento que este notario haya refrendado con su firma,...</i> (Rep)	Ethvert dokument som denne notar måtte have bevidnet med sin underskrift,...
<i>de todas maneras</i>	under alle omstændigheder
<i>Cambiaron muy suavemente, pero a toda velocidad</i> (Muñ 28)	De ændrede sig meget blidt, men på fuld fart

12.2.1 Dobbeltrepræsentation ved *todo*

Som direkte og indirekte objekt dobbeltrepræsenteres *todo* som regel af et bundet pronomen, der oftest vil være *lo*, men som svarer til den størrelse der refereres til. I neutrum er dobbeltrepræsentation obligatorisk:

<i>o mi voz, tan ronca y monótona [...], lo estropeaba todo</i> (Muñ 59)	eller [også var det] min stemme, der var så hæs og monoton [...der] ødelagde det hele
<i>Nunca me miró con ese entusiasmo, con esa devoción por cada una de mis palabras, con esa avidez de escucharlas todas</i> (Muñ 60)	Hun så aldrig på mig med sådan en entusiasme, med sådan en hengivenhed til hver eneste af mine ord, med sådan en iver efter at dem alle
<i>podía tolerarlo todo menos la mentira</i> (Muñ 75)	hun kunne acceptere alt undtagen løgn
<i>la ira de Juana Rosa durante mucho rato nos redujo a todos al silencio</i> (Muñ 24)	en lang stund holdt Juana Rosas vrede os alle i stihed

Med emfatisk virkning kan *todo* skilles fra det syntagme det egentlig refererer til, og det må så betegnes som frit prædikat (begge eks. fra *Alarcos* § 173):

<i>Los asistentes protestaron todos de la mala organización</i> (≈ <i>Todos los asistentes ...</i>)	Assisterne protesterede alle over den dårlige organisation
<i>Aquellos disturbios no parecían todos mera consecuencia del malestar</i> (≈ <i>No todos aquellos disturbios parecían ...</i>)	Alle urolighederne så ikke ud til kun at være en konsekvens af den dårlige situation

12.2.2 Anden brug af *todo*

Todo kan tillige modificere et adjektiv og dermed stå som adverbial bestemmelse:

<i>todo derecho</i>	ligeud
<i>ella hablaba ahí todo con poncho</i> (Mog 20)	hun stod og talte der helt i poncho
<i>vio el puerto todo lleno de barcos</i> (Ala 173)	han så havnen helt fuld af skibe

og i talesproget høres *todo* også brugt som adverbial på sætningsniveau:

<i>hubo terremotos y Huaura destruyó todo</i> (Mog 39)	der var jordskælv, og Huaura blev helt ødelagt
---	--

I maskulinum kan *todo* betyde *alle indbyggere i*, mens stednavnets *rigtige* genus henviser til stedets geografiske udstrækning:

<i>todo Barcelona</i>	alle indbyggere i (/hele) Barcelona
<i>toda Barcelona</i>	hele byen Barcelona
<i>todo Bilbao</i>	hele byen / alle indbyggere i Bilbao

En særlig betydning giver *no ser del todo*:

<i>Juana Rosa, al menos, no era del todo una desconocida</i> (Muñ 53)	I det mindste var Juana Rosa ikke helt ukendt
---	---

12.3 *Cierto*

Cierto, der bøjes i genus og numerus, må når det står efter kernen eller som prædikativ, betragtes som et adjektiv (betydning se p. 92), mens det foranstillet fungerer som determinativ og semantisk minder om andre indefinitte pronominer som f.eks. *alguno*. *Cierto* kan følge efter den ubestemte artikel og må i de tilfælde betragtes som postdeterminativ (se *determinativ*, 3.3.2):

<i>en cierto modo</i> (Mar)	på en vis måde
<i>hasta cierto punto, los criminales son gente más limpia</i> (Sáb I)	indtil et vist punkt er kriminelle renere mennesker
<i>había un cierto tipo de mujeres</i> (Muñ 15)	der var en vis slags kvinder

12.4 *Cada*

Cada er ubøjeligt og fungerer kun som determinativ og i sammensatte udtryk som *cada uno / una* og *cada cual* (hver enkelt):

<i>Cada segundo que paso sin verte es una interminable tortura</i> (Sáb XVI)	Hvert sekund jeg gennemlever uden at se dig er en uendelig tortur
<i>cada uno tiene distintas opciones</i> (Rep)	hver enkelt har forskellige opfattelser
<i>y repasaba cuidadosamente cada línea y cada palabra de la crítica que le dedicaban a mi libro</i> (Muñ 39)	og jeg læste omhyggeligt hver linie og hvert ord kritikken tægnede min bog
<i>Cada uno de los espectadores permanecía muy erguido frente al escenario</i> (Muñ 59)	Hver eneste af tilskuerne blev siddende helt ranke foran scenen

Los miembros del Congreso se eligen en España cada cuatro años (Lor 103)
Cada cual piensa lo que quiere (Ala 170)

Cada vez / día más udtrykker en gradvis udvikling:
lo único que encu entra la mano es la camisa cada vez más arrugada (Cor)
se evidencia cada vez más que... (Rep)
Desde antes de la una, cada vez más nervioso, yo había rondado sin sosiego por toda la casa (Muñ 20)
Mis interrogatorios, cada día más frecuentes y retorcidos, eran a propósito de sus silencios, sus miradas,... (Sáb 18)

Medlemmerne af kongressen vælges i Spanien hvert fjerde år
 Hver enkelt tænker det han vil

Det eneste hånden støder på, er en mere og mere krølle t skjorte
 det bliver stadig mere indlysende at...
 Fra før klokken et havde jeg stadig mere nervøs vandret hvileløs omkring i lejligheden
 Mine forhør, der dag for dag var stadig oftere og mere fordrejede, drejede sig om hendes stilhed, hendes blik,...

12.5 Mængdeord

Mængdeord som *mucho*, *poco*, *tanto*, *varios* etc. betragtes her som indefinitte pronominer, selv om defunktionsmæssigt minder om talordene. *Mucho*, *tanto* og *poco* kan stå som determinativ og som selvstændigt substantivisk eller adverbialt led, mens *varios*, ligesom talordene, ikke kan stå adverbialt. De bøjes alle i genus og numerus. *Mucho* og *poco* kan tillige gradbøjes, hvilket taler for at betegne dem som adjektiver, men deres mulighed for at have primær ledfunktion, og det at de modsat adjektiverne normalt ikke substantiveres med artiklen, taler for at regne dem til de indefinitte pronominer. Omkring gradbøjning af *mucho* og *poco* henvises dog til *adjektivet*, 4.1.2.

12.5.1 *Mucho*

Mucho, som kan gradbøjes (se 4.1.2), kan stå substantivisk (3 første eks.), adverbialt som primært sætningsled (4. eks.), og på syntagmeniveau kan *mucho* være determinativ (2 sidste eks.):

Muchos confunden sus impulsos con urgencias (Sáb XII)
La amenaza terrorista y la llamada a abstenerse que ha lanzado su brazo político pretende coartar a muchos (País)
Yo creo que tiene unas ideas más jóvenes y renovadoras que muchos de los actuales dirigentes (País)
Funes bebía mucho (Muñ 17)
Hay mucha gente (País)
yo debía de tener muchos más años que ella (Sáb XVI)

Mange forveksler deres drifter med uopståtteligheder
 Terrorruslen og den opfordring til ikke at stemme, som ETAs politiske fløj har fremført, stræber efter at kue mange
 Jeg tror at han har nogle yngre og mere fornyende ideer end mange af de nuværende ledere
 Funes drak meget
 Der er mange mennesker
 jeg måtte være meget ældre end hende

Som adverbium erstatter **muy mucho** i funktion som adverbial bestemmelse foran adjektiver i grundform, adverbier og præpositionssyntagmer. **Muy** står altså aldrig som selvstændigt sætningsled eller determinativ ved substantiver. **Mucho** bruges i alle andre tilfælde inkl. foran adjektiver i komparativ og foran adverbiale bisætninger:

Yo no fui muy partidario de hacerlos [los pactos con IU](País)

Jeg var kraftig tilhænger af at lave dem
[aftalerne med IU]

Creo haber dicho que soy muy tímido (Sáb IV)

Jeg tror jeg har sagt at jeg er meget genert

No es mucho más largo «El sueño de los héroes» (Muñ 10)

«Heltenes drøm» er ikke meget længere

Mucho antes de que empezara a surgir algo de humor en mis novelas, ya lo había en algunos de los cuentos que iba escribiendo (Muñ 10)

Længe før der begyndte at dukke humor op
i mine noveller, var der det allerede i de fortællinger jeg gik og skrev

Brug af mucho / tanto versus muy / tan		
Funktion	mucho / tanto	muy / tan
Subjekt	Llegaron muchos / tantos	
Direkte objekt	no vi muchos / tantos	
Styrelse	anoche no bailé con muchas	
Adverbiale	no trabajaron mucho / tanto	
Foran adj. i grundform		estoy muy / tan cansado
Foran adj. i komparativ	estoy mucho más cansado ahora	
foran adv. bisætning	mucho antes que empiece	
Foran adverbium		muy / tan temprano
Foran præp. syntagme	muchos de ellos	muy sin querer

Mucho med særlig betydning:

durante mucho rato (Muñ 24)

i et godt stykke tid

La repentina explosión se produjo a las 2.15 de la madrugada en el chifa ubicado en la calle Carlos Zavala N° 146, a no mucha distancia del Parque Universitario (Rep)

Den pludselige eksplosion ske te kl. 2:15 om natten i en kinesisk restaurant beliggende i calle Carlos Zavala 146, ikke langt fra Parque Universitario

12.5.2 *Poco*

Poco som kan gradbøjes (se 4.1.2), kan stå substantivisk (1. eks.), adverbielt som primærtsætningsled (2. eks.), og på syntagmeniveau kan *poco* være determinativ (3-5. eks.):

<i>En general, pocos son los casos de títulos otorgados formalmente</i> (Rep)	Gene relt er der [kun] få tilfælde hvor titlene er blevet tilde lt formelt
<i>ella habla poco</i>	hun taler ikke ret meget
<i>hay muy pocas probabilidades de</i> (Rep)	der er meget ringe sandsynlighed for
<i>al cabo de pocos meses</i> (Rep)	efter få måneder
<i>"una de las pocas personalidades alemanas conocidas internacionalmente con la cualificación necesaria para asumir el cargo"</i> (Rep)	en af de få internationalt kendte tyske personligheder der har de nødvendige kvalifikationer til at bestride posten
<i>poco antes de su salida</i> (Rep)	kort før deres afgang

Un poco de opfattes positivt i forhold til *poco* alene:

<i>tengo un poco de dinero</i>	jeg har lidt penge (så vi kan nok klare os)
<i>tengo poco dinero</i>	jeg har (kun) lidt penge

12.5.3 *Varios /-as*

Som efterstillet attributiv henviser *varios /-as* til et blandet udvalg (af varer), *assorteret*, mens det som primært substantivisk sætningsled (sjældent!) og foranstillet som determinativ var betydningen *adskillige, flere*:

<i>Pero hay varios obstáculos</i> (Rep)	Men der er flere forhindringer
<i>Llamé al timbre varias veces</i> (Muñ 25)	Jeg ringede på døren flere gange
<i>Un cartel de varios metros de largo</i> (Sáb VI)	Et flere meter langt skilt
<i>en compañía de varias personas</i> (Sáb VII)	i selskab med adskillige personer
<i>En esa conversación había varios puntos oscuros</i> (Sáb XIII)	Der var flere uklare punkter i samtalens
<i>no había sólo uno, había varios</i>	der var ikke kun én, der var flere
<i>un país de producciones muy variadas</i> (Mol, vario)	et land med en meget varieret produktion

12.5.4 *Tanto*

Tanto, så meget/mange, der bøjes i genus og numerus, står oftest som determinativ, men kan også stå substantivisk og adverbielt:

<i>Si no fuera por el ordenador portátil no escribiría tantas cosas</i> (Muñ 30)	Hvis det ikke var for den bærbare computer, skrev jeg ikke så meget
<i>después de tantos años sin vemos</i> (Muñ 47)	efter så mange år uden at ses
<i>Sin el auxilio del pelo, que ayuda tanto a definir o a disimular una cara,...</i> (Muñ 27)	Uden at få hjælp af håret, der sådan hjælper med til at bestemme eller skjule et ansigt,...
<i>Pensé tanto en ella</i> (Sáb IV)	Jeg tænkte sådan / så meget på hende

Kortformen ***tan*** bruges ligesom *muy* i forhold til *mucho*, hvilket vil sige at den erstatter *tanto* som adverbial bestemmelse foran adjektiver i grundform, adverbier og præpositionssyntagmer; altså aldrig som selvstændigt sætningsled eller determinativ ved substantiver. *Tanto* bruges i alle andre tilfælde inkl. foran adjektiver i komparativ og foran adverbielle bisætninger (se skema s. 164):

<i>el presente me parece tan horrible como el pasado</i> (Sáb I)	nutiden forekommer mig lige så frygtelig som fortiden
<i>De noche las montañas dan tanto miedo como las estatuas</i> (Muñ 47)	Om natten fremkalder bjerge lige så meget angst som statuer
<i>Todo era tan elegante que sentí vergüenza por mi traje viejo y mis rodilleras</i> (Sáb IV)	Alt var så elegant at jeg følte mig flov over mit gamle tøj og mine <i>knæ</i> (i bukserne)
<i>tan por sorpresa como si alguien me hubiera tendido una trampa</i> (Muñ 53)	så stor en overraskelse som hvis nogen havde lagt en fælde ud for mig

Særlig betydning af *tanto*:

<i>un hombre de cuarenta y tantos años</i> (Muñ 39)	en mand på nogle og fyre år
<i>tanto el detective O'Hara como el malvado Merryweather</i> (Muñ 43)	såvel detektiv O'Hara som den onde Merryweather
<i>con aire un tanto misterioso</i> (Muñ 19)	med et nog et mystisk udtryk